

impact. The problem of effective using theoretical and practical methods in terms of professional studying in musical colleges is raised in this context. To form the creative potential of future concertmasters it is necessary to create a professional atmosphere which will be concentrated on personal self-realization of the musician-concertmaster, on developing of musical abilities and professional skills.

The developed model of forming creative potential of future concertmasters assumes a special importance and affects the forming of creative potential of future concertmasters in a great measure. According to the analyzed level of training of future concertmasters in a system of modern higher education we have made a conclusion that studying of future concertmasters must be oriented to getting the highest professional skills and co-authorship with the soloist which is closely connected with the forming of its creative potential. The concept "model" implies the definite system which represents characteristics of the original system.

The model represents or recreates the object of research and the sequential investigating of this model gives us an opportunity to visualize a necessary result and new information about the object. Formation of professional qualities of future concertmasters is realized during professional studying in musical colleges. The presented model visualizes that formation of creative potential of concertmasters is associated with formation of professional qualities and skills of the student. In this way the developed model of forming of creative potential of future concertmasters covers the aim of experimental research, pedagogical terms, methods of their realization, and components of creative potential, criteria and the result. Methods which help to realize the model are included in a work experience.

This article deals with forming creative potential of future concertmasters. It is aimed to the sequential developing of professional qualities and avoids the student – pianist to reach high professional skills, to form bright personal characteristics, to realize the successful performing activity.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЮРИСТА, ЇЇ СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА

УДК: 378.711+378.01+378.125

Бочевар А.Г.

У статті розглядаються поняття «компетентність» та «компетенція», визначається сутність поняття «інформаційно-комунікативна компетентність юриста», його структура, рівні сформованості

Ключові слова: інформаційна, комунікативна компетентність, юрист.

ИНФОРМАЦИОННО-КОМУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЮРИСТА, ЕЕ СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА

В статье рассматриваются понятия «компетентность» и «компетенция», определяется сущность понятия «информационно-

но-коммуникативная компетентность юриста», его структура, уровни сформированности.

Ключевые слова: информационная, коммуникативная компетентность, юрист.

INFORMATIVE AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A LAWYER, ITS ESSENCE AND STRUCTURE

The article reviews the meaning of the terms “competence” and “competency”, “informative-communicative competence of a lawyer”, its structure and formation levels are defined.

Key-words: informative, communicative competence, lawyer.

Актуальність дослідження зумовлена педагогічною та соціальною значущістю проблеми формування особистості майбутнього юриста, оскільки роль представника юридичної професії у сучасному суспільстві безперечно значна. Трансформаційні процеси, що відбуваються сьогодні в житті українського суспільства, постійно впливають на вимоги до компетенції фахівця в будь-якій сфері діяльності. Сьогодні Україні особливо необхідні люди, здатні працювати активно, зацікавлено, з високою професійною майстерністю та новаторським підходом.

Юрист – це професіонал, який має фундаментальні та спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства, кваліфіковано користується юридичним інструментарієм у ході розв’язання юридичних проблем в ім’я захисту прав і законних інтересів громадян. Як і до кожного фахівця, існує цілий ряд вимог і до особистості юриста. Складність і спеціалізований характер юридичних справ визначають особливі вимоги до підготовки й досвіду представника закону. З огляду на це, для підтримання необхідного рівня знань, умінь та навичок юрист повинен постійно займатися своєю самоосвітою.

Аналіз останніх досліджень з проблеми, що розглядається. У психолого-педагогічній літературі останнім часом досить часто вживаються поняття «компетентність» та «компетенція». Останнім часом відзначається активність, що неухильно зростає, до досліджень з цієї проблематики (І. Білодід, С. Велде, Л. Гончарова, Е. Зеер, І. Зимняя, Т. Ісаєва, Віван де Ландшеєн, І. Льохіна, Дж. Равен, Г. Селевко, Л. Степашкіна, В. Стрельніков, Н. Хомський, О. Хуторський, С. Шишов, Е. Шорт тощо). На різних рівнях також аналізуються зараз вимоги до професійно-особистісних компетенцій, які мають бути сформовані в сучасних фахівців з різних галузей, особливо у зв’язку із приєднанням до Болонського процесу.

Метою статті є визначення поняття «інформаційно-комунікативна компетентність» юриста, її сутності та структури.

Термін “компетенція” досить широко вживається в різних галузях наукового знання. Етимологічно це слово (competo) в перекладі з латинської означає “домагаюся”, “відповідаю”, “походжу”. В інших джерелах ми зустрічаємо посилання на походження поняття “компетенція” від латинського слова “competere” — “відповідати”, “підходити” або ж посилання на переклад з латинської “competentia”, де поняття “компетенція” означає коло питань з

яких людина добре обізнана, пізнала їх і має досвід. Показовим буде порівняти трактування поняття “компетентність” (також від лат. “competentia”) іншими дослідниками – узгодження, поєднання), яке також трактується як коло повноважень особи, коло питань, з яких ця особа має певні знання та досвід. Цей факт демонструє, що, безперечно, існує певна термінологічна та концептуальна неузгодженість щодо цих понять [5, с.152].

Р.Кравець зазначає, якщо заглибитись у власне розуміння і сприйняття, то компетентність – «це певна освіченість, майстерність, обдарованість тощо. Бути компетентним – це одне й те саме, що почуватися вільно, добре розбиратися в якій-небудь галузі життя. Компетентність, у свою чергу, маленький елемент широкого поняття компетентності. Володіючи різними видами компетенції, людина може й не бути компетентною» [1, с.10].

І. Ляхіна визначає «компетентність» як володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь, висловлювати вагому, авторитетну думку. Це володіння компетенціями, поінформованість, обізнаність, авторитетність [1, с.14]. І. Білодід розуміє «компетентність» як якісну характеристику особистості, що є свідченням її достатніх знань в якій-небудь галузі [5, с.149]. На думку О. Хуторського, «компетентність» – це володіння людиною відповідною компетенцією, що включає її особистісне ставлення до неї і до предмета діяльності» [5, с.136].

Поняття «компетентність» В. Стрельников визначає як володіння фахівцем знаннями, вміннями та їх нормами, що необхідні для виконання професійних функцій, а також психологічними якостями для їх виконання, реальну професійну діяльність відповідно до еталонів та норм [3, с.24]. Віван де Ландшеер під «компетентністю» розуміє такий рівень навченості, який потрібен громадянам, щоб успішно функціонувати в суспільстві; це поглиблене знання й засвоєне вміння» [6, с.28].

Е. Шорт визначає «компетенцію» як оволодіння ситуацією в умовах змінюваного довколишнього середовища, це здатність реагувати на вплив оточення та змінювати його [6, с.30]. С.Е. Шишов під поняттям «компетенція» розуміє загальну здатність фахівця мобілізувати у професійній діяльності знання та вміння, а також узагальнені способи виконання дії [1, с.112]. Л. Степашкіна поняття «компетенція» трактує як «результат освітніх технологій, методів, організаційних форм, навчального середовища та визначає основою для індикаторів рівня кваліфікації». [3, с.24]. А. Хуторський уважає, що «компетенція» включає сукупність взаємозв'язаних якостей особистості (знань, умінь, способів діяльності, досвіду) і є відчуженою, наперед заданою соціальною вимогою (нормою) до освітньої підготовки учня, необхідної для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері» [5, с.135].

Також існує ряд думок щодо різниці між цими двома поняттями. Так, Н. Гончарова чітко розділяє поняття «компетенція» та «компетентність». «Компетенцію» вона визначає як складну комплексну структуру, що складається з різних частин. «Компетентність» же – це інше поняття, реальне, властиве конкретній особистості та залежне від неї. Вона підкреслює, якщо в узагальненому вигляді «компетенцію» можна визначити як рису, якість, то «компетентність» як володіння цими рисами, які виявляються у професійній діяльності [1, с.14].

С. Велде вважає, що компетентність — це особистісна характеристика, сукупність інтеріорізованих із мобільних знань, навичок та мислення, а компетенції — деякі відчуженні, наперед задані вимоги до навчальної підготовки випускника, одиниці навчальної програми, які складають «анатомію» компетентності [6, с. 32].

О. Хуторський також розрізняє поняття «компетенції» та «компетентності», розуміючи під першим сукупність взаємопов'язаних якостей особистості відносно певного кола предметів та явищ. Компетентність він визначає як володіння людиною компетенціями, що включають її особистісне ставлення до предмета діяльності. Іншими словами, компетенція - це насамперед задана вимога до навчальної підготовки, а компетентність — уже сталі якості особистості, що навчається, та мінімальний досвід відносно діяльності в певній сфері [5, с. 137].

Беручи до уваги сферу юридичної діяльності, поняття «компетенція» — це визначена чи закріплена законом, іншим нормативним актом сукупність професійних функцій, завдань, повноважень посадової особи або іншого суб'єкта професійної діяльності. Відповідно компетентність — це володіння суб'єктом спеціальними теоретичними та практичними знаннями, вміннями й навичками, що дозволяють повно, точно, ефективно реалізовувати компетенцію, якісно і кваліфіковано здійснювати професійну діяльність [2, с. 51].

Розглянемо більш детально феномени «комунікативна компетентність» та «інформаційну компетентність». Так, В. Недбай визначає інформаційну компетентність як «здатність знаходити, оцінювати, використовувати і повідомляти відомості у всіх їх видах і представленнях». Н. Євладова розуміє інформаційну компетентність як «інтегральну якість особистості, що характеризує вміння вирішувати типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, застосовуючи сучасні інформаційні технології задля досягнення значущих цілей» [20, с. 1].

Н. Гендіна інформаційну компетентність трактує як здатність особистості орієнтуватись у потоці інформації, уміння працювати з різними видами інформації, знаходити і відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, на підставі здобутих знань вирішувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з професійною діяльністю [4, с. 152].

На думку А. Зав'ялова, інформаційна компетентність — це володіння знаннями, вміннями, навичками та досвідом їх використання в ході вирішення певного кола соціально-професійних завдань засобами нових інформаційних технологій, а також уміння вдосконалювати свої знання та досвід у професійній сфері [5, с. 148].

Відтак, на підставі вищенаведених визначень, інформаційну компетентність визначаємо як інтегративне утворення особистості, що виявляється у прагненні, здатності до ефективного застосування сучасних засобів інформаційних та комп'ютерних технологій для вирішення завдань у професійній діяльності і повсякденному житті. Інформаційна компетентність, зокрема юриста, містить у собі володіння вміннями, знаннями та навичками застосування інформаційних і комп'ютерних технологій у практиці для вирішення конкретних юридичних питань.

Комунікативна компетентність у науковій літературі трактується як:

- 1) здатність спілкування у специфічних ситуаціях (Р. Валетт);
- 2) здатність урахувати в мовленнєвому спілкуванні контекстуальну до- речність і вживаність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комуніка- тивної функції (Н. Гез);
- 3) здатність функціонально володіти мовою та вміння висловлюватись, інтерпретувати й обговорювати значення, що охоплюють спілкування між двома та більше особами або між однією особою та письмовим або усним тек- стом (С. Савіньон) [6, с.128].

У працях О. Аршавської, М. Вятютнева, Д. Крістел комунікативна ком- петентність розглядається як здатність використовувати мову в тій чи тій сфері спілкування.

Вищезазначене дозволяє дійти висновку, що комунікативна компетентність містить у собі функціональне володіння мовою, засобами взаємодії між двома та більше особами, навички роботи у групі. Відповідно, комунікативна компетентність юриста — це майстерне використання вербальних і невербальних засобів у процесі мовлення, що сприяє результативному вирішенню юридичних питань та забезпе- ченню довіри громадян до представників закону та законодавства взагалі. Це здатність розв'язувати комунікативні завдання в умовах професійного спілкуван- ня, володіти потенціалом дидактичного дискурсу, продукувати довершений і нор- мативний текст. Достатній рівень професійної комунікативної компетентності пер- едбачає наявність у майбутнього правника двох основних груп умінь, а саме: за- гально-комунікативних (забезпечують перебіг комунікації в ситуаціях повсякден- ної міжособистісної інтеракції) та професійно-комунікативних (професійно зна- чущі комунікативні вміння, що забезпечують комунікацію в умовах дидактичної інтеракції між адресантом і адресатом як суб'єктом навчальної взаємодії).

В аспекті нашого дослідження під інформаційно-комунікативною компе- тентністю юриста ми будемо розуміти інтегративну якість особистості, що доз- воляє адаптуватися до довколишнього інформаційно-комунікативного про- стору, вироблювати власний стиль інфокомунікації та нарощувати обсяги інформації і знань в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.

Складовими інформаційно-комунікативної компетентності юриста, на нашу думку, є такі:

1. Бачення: розуміння й усвідомлення ролі й значення ІКТ як у навчаль- ному процесі, так і в подальшій професійній юридичній діяльності, а також у процесі самоосвіти.

2. Культура: спосіб розуміння, конструювання, світоглядного бачення цифрових технологій для життя і діяльності в інформаційному суспільстві.

3. Знання: набір теоретичних знань, що відображають галузь ІКТ як га- лузь для навчання і практичної діяльності у сфері юриспруденції.

4. Практика: застосування правових знань, умінь та навичок у галузі ІКТ для особистих, навчальних, суспільних та професійних цілей.

5. Удосконалення: здатність удосконалювати, розвивати, генерувати нове у сфері ІКТ і засобами ІКТ для навчання, професійної діяльності та особисті- ського розвитку.

6. Громадянськість: підтверджена якість особистості демонструвати свідо- ме ставлення через дію, пов'язану із застосуванням ІКТ для відповідальної

правової соціальної взаємодії юриста та виконання ним службових обов'язків.

Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури щодо організації навчання майбутніх юристів дозволяє нам виокремити три рівні сформованості ІКТ-компетентності: низький, середній і високий.

Високий рівень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності характеризується прийняття майбутнім юристом на особистісному рівні цінностей інформаційно-комунікативної діяльності людини; відмінною орієнтацією та адаптацією в ІКТ - середовищі; гнучкістю та адаптивністю мислення при усвідомленні змісту інформації; науковою організацією праці під час роботи з джерелами інформації; використанням засобів ІКТ для ефективного вирішення професійних завдань, професійно-соціальною адаптацією в швидко мінливому інформаційному середовищі.

Середній рівень (застосування за зразком) сформованої ІКТ-компетентності характеризується прийняття юристом на особистісному рівні цінностей інформаційно-комунікативної діяльності людини, частковою орієнтацією в ІКТ-середовищі, адаптивність мислення при усвідомленні змісту інформації, початковими навичками наукової організації праці під час роботи з джерелами інформації, епізодичним використанням засобів ІКТ для вирішення правових задач.

Низький рівень (розуміння) сформованої ІКТ-компетентності характеризується частковим прийняттям на особистісному рівні майбутнім юристом цінностей інформаційно-комунікативної діяльності людини, відсутністю наукової організації праці під час роботи з джерелами інформації, епізодичним читанням інформаційних текстів, що відповідають особистісним інтересам, відсутністю орієнтації в ІКТ-середовищі.

Вивчаючи наукові джерела з питання формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутнього юриста, вважаємо необхідним відзначити, що ІКТ-компетентність має і серйозний перелік несприятливих тенденцій. Головна з них – слабкість процесу комп'ютерного супроводу навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, причиною якої є проблеми економічного характеру. Технічне оснащення електронними засобами не відповідає реальним потребам освітнього процесу і це, безумовно, впливає на якість підготовки фахівців.

На нашу думку, існує кілька обставин, що стимулюють діяльність майбутнього юриста до формування інформаційно-комунікативної компетентності. По-перше, це динамічні процеси трансформації українського суспільства, держави і національної правової системи, комплекс проблем інтеграції України у світове співтовариство і, як наслідок, ускладнення процесів державного управління, правового регулювання суспільних відносин та постійного оновлення законодавчої бази. По-друге, неспинний прогрес у сфері ІКТ-технологій. Для майбутнього юриста і молодого юриста-практика важливим є не лише обізнаність у галузі ІКТ, а й бажання навчатися, оскільки необхідність удосконалити свої знання та навички виникає щомиті, а перелік програмного забезпечення для роботи юристів постійно зростає і доповнюється все новими розробками.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, кожний із компонентів інформаційно-комунікативної компетентності юриста

та є необхідним та незамінним. Лише спільна цілеспрямована робота викладача та старанність і відданість своїй спеціалізації з боку студента-правника дасть необхідний результат – сформовану інформаційно-комунікативну компетентність як незамінного елемента професіоналізму юриста. Відтак, розв’язання проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх юристів в умовах потужної інформатизації суспільства вимагає зміни вмісту чинної системи підготовки педагогічних кадрів і створення сприятливих організаційно-педагогічних умов для впровадження сучасних комп’ютерних технологій у освітній процес вищих юридичних навчальних закладів.

Література:

1. Гончарова Н. Л. Категория «компетентность» и «компетенция» в современной образовательной парадигме / Н.Л.Гончарова // Сборник научных трудов СевКавГТУ. – Серия «Гуманитарные науки». – 2007. – № 5. – С.14.
2. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А.Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – С. 24.
3. Селевко Г. Компетентности и их классификация / Г.Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С.16-18.
4. Сливка С.С. Інформаційна культура юриста / С.С.Сливка // Івано-Франківськ: Приватна друкарня фірми «Талія», 1996. – С.155.
5. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В/Хуторской // Ученик в общеобразовательной школе. – М. : ИОСО РАО, 2002. – С. 135-157.
6. Velde C. Crossing borders: an alternative conception of competence // Proceedings of the XXVII Annual SCUTREA Conference. 1997. - P. 27.

Bochevar Alla
PG student, department of pedagogy
South Ukrainian Pedagogical University named after
K.D.Ushynsky

A lawyer is a professional who has fundamental and special legal knowledge, who represents law and use legal instrumentalities for solving juridical tasks on behalf of protection citizens' rights and freedoms. As to each expert, there is a number of requirements to the individuality of a lawyer and his competence. In our estimation, the leading competence of a lawyer is informative and communicative one.

We define it as an integrative quality of a personality that allows to adapt to the surrounding informative and communicative space, to develop own style of infocommunication and to increase the scope of information and knowledge under the conditions of contemporary social and cultural transformations. A high level of formation of informative-communicative competence is characterized by the adoption of future lawyers at the personal level the value of informative-communicative activity of a person; excellent orientation and adaptation in ICT - environment, adaptability and flexibility of thinking under an awareness of knowledge or a definite content of information; scientific organization of labor working with the sources of information; the use of ICT for effectively solving the legal tasks, professional-social adaptation in a

rapidly changing informative environment. Thus, the problem of formation of informative-communicative competence of lawyers in the setting of a forceful informatization of a society requires a change in the content of the current system of teacher training and enabling organizational and pedagogical conditions for the application of modern computer technologies in the educational process in a higher legal education.

**ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ
ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК: 378+371.212-054.6+372.461

Локман Карасу

У статті «Шляхи подолання комунікативних бар'єрів іноземними студентами у процесі навчальної діяльності» подано аналіз проблеми виникнення комунікативних бар'єрів у іноземних студентів у процесі навчання і схарактеризовані їх зовнішні прояви, також описані визначені в результаті тестування основні види комунікативних бар'єрів у іноземних студентів; названі причини їх виникнення і шляхи подолання.

Ключові слова: комунікативний бар'єр, негативні чинники, лінгвістичний досвід, бар'єрне спілкування, вербальна і невербальна комунікація, національна стереотипізація.

В статье «Пути преодоления коммуникативных барьеров иностранными студентами в процессе учебной деятельности» представлен анализ проблемы возникновения коммуникативных барьеров у иностранных студентов в процессе обучения и охарактеризованы их внешние проявления, также описаны выявленные в результате тестирования основные виды коммуникативных барьеров у иностранных студентов; названы причины их возникновения и пути преодоления.

Ключевые слова: коммуникативный барьер, негативные факторы, лингвистический опыт, барьерное общение, вербальная и невербальная коммуникация, национальная стереотипизация.

In the article "The ways of overcoming communicative barriers by foreign students in the studying process" the author analyses the problem of communicative barriers of foreign students in the studying process; the visual expressions of communicative barriers are described. Also main kinds of communicative barriers of foreign students (revealed in the result of testing) are distinguished; reasons of their emergence and ways of their overcoming are identified.

Key words: communicative barrier, negative factors, linguistic experience, barrier communication, the verbal and non-verbal communication, national stereotypification.